

POSTANOWIENIE

Dnia 29 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Pierwszy Prezes SN Małgorzata Manowska

(przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Szanciło

SSN Marcin Łochowski

w sprawie z powództwa F. M.

przeciwko D. P., S. spółce jawnej w B.

o ochronę praw z rejestracji wzorów wspólnotowych,

oraz w sprawie z powództwa wzajemnego D. P., S. spółki jawnej w B.

przeciwko F. M.

o unieważnienie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 29 marca 2023 r.

w Izbie Cywilnej w Warszawie,

zażalenia D. P., S. spółki jawnej w B.

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 31 sierpnia 2022 r., VII AGa 949/19,

1. uchyla zaskarżone postanowienie i umarza postępowanie kasacyjne,

2. zasądza od D. P., S. spółki jawnej w B. na rzecz F. M. kwotę 600 (sześćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 13 lipca 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację powoda wzajemnego D. P., S. spółki jawnej w B. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 30 września 2019 r. Odpis tego wyroku wraz z uzasadnieniem został doręczony pełnomocnikowi powoda wzajemnego 1 marca 2022 r.

W dniu 2 maja 2022 r. powód wzajemny przesłał do Sądu Apelacyjnego – za pośrednictwem platformy e-PUAP – pismo w postaci elektronicznej zatytułowane „Skarga kasacyjna”. Pismo to zostało wydrukowane w Sądzie 4 maja 2022 r.

Postanowieniem z 31 sierpnia 2022 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną powoda wzajemnego. Sąd drugiej instancji wskazał, że zgodnie z art. 398⁵ § 1 k.p.c. skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej, a sąd drugiej instancji odrzuca skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu (art. 398⁶ § 2 k.p.c.). Ponadto, zgodnie z art. 125 § 2² k.p.c., jeżeli przepis szczególny tak stanowi albo dokonano wyboru wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, pisma procesowe w sprawie wnosi się wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Sąd Apelacyjny podkreślił, że platforma e-PUAP, za pośrednictwem której powód wzajemny wniósł skargę kasacyjną nie jest systemem teleinformatycznym, o którym mowa w art. 125 § 2² k.p.c. Sąd drugiej instancji przywołał przy tym stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z 23 maja 2012 r., III CZP 9/12 (OSNC 2012, nr 11, poz. 128), zgodnie z którym wydruk niedopuszczalnego środka odwoławczego wniesionego drogą elektroniczną może być potraktowany jako środek odwoławczy niewniesiony tą drogą, jeżeli usunięty zostanie brak podpisu (art. 130 § 1 w zw. z art. 126 § 1 pkt 4 k.p.c.), a datą wniesienia tego środka do sądu jest wtedy data wykonania wydruku (art. 130 § 3 k.p.c.).

Mając na względzie datę doręczenia pełnomocnikowi powoda wzajemnego odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem oraz datę wniesienia skargi kasacyjnej (wykonania wydruku), Sąd drugiej instancji uznał, że nie został zachowany termin do wniesienia skargi kasacyjnej, w związku z czym skarga ta podlegała odrzuceniu.

Zażalenie na postanowienie z 31 sierpnia 2022 r. wniósł powód wzajemny, zarzucając naruszenie:

- art. 398⁶ § 1 w zw. art. 398⁴ § 3 k.p.c. przez zastosowanie rygoru odrzucenia skargi kasacyjnej, pomimo niewykonania obowiązku uprzedniego wezwania do usunięcia braku przewidzianego w art. 126 § 1 pkt 6 k.p.c., dotyczącego dodatkowego podpisu własnoręcznego pełnomocnika (oprócz podpisu zaufanego złożonego za pośrednictwem portalu e-PUAP);

- art. 327¹ § 1 pkt 2 w zw. art. 361 k.p.c., gdyż w zaskarżonym orzeczeniu Sąd Apelacyjny nie dopełnił obowiązku właściwego uzasadnienia orzeczenia, które w myśl art. 327¹ § 1 pkt 2 k.p.c. powinno zawierać wyjaśnienie podstawy prawnej z przytoczeniem przepisów prawa; zdaniem powoda wzajemnego w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia podstawa prawna została błędnie wskazana;

- art. 398⁵ § 1 k.p.c., ponieważ stanowi on, że skargę kasacyjną wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie, w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem stronie skarżącej; zdaniem powoda wzajemnego w niniejszej sprawie skarga kasacyjna została wniesiona w terminie, a Sąd Apelacyjny nie trafnie przyjął, że tak się nie stało.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu, a postępowanie kasacyjne umorzeniu.

Warunkiem wszczęcia postępowania sądowego (w tym odwoławczego i kasacyjnego) jest skuteczne wniesienie do sądu pisma procesowego inicjującego to postępowanie. Pismo to – co do zasady – należy złożyć w tradycyjnej formie pisemnej. Przepisy nie wskazują przy tym wprost, że pismo procesowe powinno być złożone w siedzibie sądu. Tę oczywistą regułę można jednak wyprowadzić z norm szczególnych, stanowiących wyjątki od niej. Zgodnie z art. 125 § 2¹ k.p.c. pisma procesowe wnosi się do sądu za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Z przepisem tym skorelowany jest art. 165 § 4 k.p.c., który stanowi, że wprowadzenie pisma do systemu teleinformatycznego jest równoznaczne z wniesieniem pisma do sądu. Z kolei zgodnie z art. 165 § 2 k.p.c. oddanie pisma procesowego w formie przesyłki

poleconej w polskiej placówce pocztowej operatora pocztowego w rozumieniu ustawy Prawo pocztowe lub w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej jest równoznaczne z wniesieniem go do sądu. W art. 165 § 3 k.p.c. zrównano z wniesieniem pisma do sądu złożenie go przez żołnierza w dowództwie jednostki wojskowej albo przez osobę pozbawioną wolności w administracji zakładu karnego oraz przez członka załogi polskiego statku morskiego u kapitana statku.

Z powyższych wyjątków wynika, że zasadniczą, dopuszczalną drogą złożenia pisma procesowego jest wniesienie go do sądu. Przepisy o charakterze formalnym nie przewidują innej drogi wniesienia pisma procesowego do sądu niż złożenie go w siedzibie sądu (w biurze podawczym), za pośrednictwem określonego operatora pocztowego lub – w sytuacjach przewidzianych w przepisach szczególnych – za pośrednictwem systemu teleinformatycznego albo innego (niż operator pocztowy) podmiotu uprawnionego (np. kapitana statku). Ponieważ są to wyjątki od ogólnej zasady wnoszenia pism procesowych, nie mogą być interpretowane rozszerzająco. Szczegółowy tryb postępowania z pismami wpływającymi do sądu – bezpośrednio, w kopercie, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego – regulują przepisy zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (§ 14-16). Nie przewidziano w nich sposobu postępowania z pismami wpływającymi mailowo ani też za pośrednictwem platformy e-PUAP.

Z kolei sposób wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego uregulowany został w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 20 października 2015 r. w sprawie sposobu wnoszenia pism procesowych za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowania sądowe, wydanym na podstawie art. 125 § 3¹ k.p.c. System teleinformatyczny, za pośrednictwem którego można złożyć pismo procesowe to specjalny system obsługujący konkretne postępowanie sądowe, np. postępowanie upominawcze, postępowanie rejestrowe. Nie jest takim systemem elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej e-PUAP, służąca do komunikacji obywateli z jednostkami administracji publicznej. Platforma ta nie została przewidziana w przepisach

regulujących postępowanie cywilne, jako droga kontaktowania się stron z sądem w postępowaniu sądowym.

W tym stanie rzeczy podzielić należy poglądy wyrażone w doktrynie i orzecznictwie, że – co do zasady – skuteczne wniesienie pisma procesowego do sądu musi nastąpić w tradycyjnej (materialnej) formie pisemnej oraz powinno zawierać możliwości do odczytania bez użycia urządzeń tekst. Dopiero spełnienie tego warunku powoduje wszczęcie postępowania sądowego i ewentualnego trybu naprawczego zmierzającego do usunięcia braków formalnych pisma procesowego. Pismo procesowe złożone w postaci elektronicznej – w zakresie nieunormowanym szczególnymi przepisami – nie wywołuje skutków prawnych, które ustawa wiąże ze złożeniem pisma procesowego, przy czym nie chodzi o brak formalny pisma, lecz o jego pierwotny, nieusuwalny brak skuteczności spowodowany użyciem nieautoryzowanej techniki (zob. postanowienia SN: z 26 marca 2009 r., I KZP 39/08, OSNKW 2009, nr 5, poz. 36; z 15 lipca 2010 r., III SW 87/10, OSNP 2011, nr 3-4, poz. 53; z 25 października 2011 r., III SW 70/11, OSNP 2012, nr 11-12, poz. 144).

Stanowisko takie wyraził również Sąd Najwyższy w powołanej przez Sąd Apelacyjny uchwale z 23 maja 2012 r., III CZP 9/12. Sąd Najwyższy przyjął jednak również (a w ślad za nim Sąd Apelacyjny), że wydruk pisma wniesionego drogą elektroniczną może być potraktowany jako środek odwoławczy niewniesiony tą drogą, jeżeli usunięty zostanie brak podpisu, a datą wniesienia tego środka do sądu jest wówczas data wykonania wydruku. Podstawą powyższej tezy jest założenie, że pismo przesłane do sądu w postaci elektronicznej zostało wydrukowane, a więc uzyskało wymiar materialny. Argumentując przyjęte stanowisko, Sąd Najwyższy powołał się na uchwałę tego Sądu z 29 kwietnia 1977 r., III CZP 23/77 (OSNCP 1977, nr 12, poz. 230), dotyczącą telegramu, oraz na postanowienie tego Sądu z 29 stycznia 2003 r., I CZ 192/02 (OSNC 2004, nr 4, poz. 64), dotyczące faksu.

Podkreślić jednak należy, że Sąd Najwyższy nie wyjaśnił, w jaki – prawnie doniosły – sposób pismo przesłane do sądu mailem miałoby uzyskać postać materialną. Żaden przepis prawa procesowego nie nakłada na pracowników sądu obowiązku wydruku pisma przesłanego elektronicznie, zawierającego oświadczenie procesowe strony. W przypadku telegramu lub telefonogramu nadanie

oświadczeniu procesowemu strony formy pisma następowało w ramach określonych procedur dotyczących świadczenia tej usługi pocztowej. Usługa ta wykonywana była przez podmiot zewnętrzny na zlecenie nadawcy, a więc jej wykonanie nie było uzależnione od pracownika sądu (odbiorcy). Innymi słowy, zarówno pismo procesowe wniesione telegramem, jak i za pośrednictwem faksu docierało do sądu od razu w postaci materialnej (pisemnej). Z dniem 9 lutego 2007 r. Poczta Polska przestała świadczyć usługi przesyłania informacji za pomocą dalekopisu, a od 1 października 2018 r. wycofała usługę telegramu pocztowego.

Wskazać również należy, że określenie formy i sposobów wnoszenia pism należy do przepisów postępowania, mających charakter bezwzględnie obowiązujący. Możliwość wnoszenia podań za pomocą pisma, telefaksu, ustnie do protokołu, w postaci elektronicznej przewidziano np. na gruncie kodeksu postępowania administracyjnego (art. 63 § 1). Przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują natomiast – jako zasady – wnoszenia pism drogą elektroniczną, a ponadto określają zasady wnoszenia pism tą drogą. Uzupełnianie tej luki prawnej za pomocą wykładni rozszerzającej przepisów o charakterze formalnym nie jest dopuszczalne i może prowadzić do negatywnych skutków.

Jak to już wyżej wskazano, pracownicy sądów nie mają prawnego obowiązku drukowania „pism procesowych” nadsyłanych przez strony elektronicznie, a skuteczność wniesienia pisma procesowego do sądu nie może być uzależniona od tego, czy pracownik sądu takie pismo wydrukuje. Takie podejście prowadziłoby do nierówności stron wobec prawa. Poza tym dokonanie czynności procesowej (wniesienie środka zaskarżenia) byłoby uzależnione od dyskrecjonalnej i niepodlegającej kontroli procesowej decyzji pracownika sądu. Jeżeli bowiem pismo w postaci elektronicznej nie zostanie wydrukowane, to nie sposób mówić o dokonaniu jakiejkolwiek czynności procesowej. Wykluczone jest jednak, aby o tym czy dana czynność procesowa została w ogóle dokonana, a w konsekwencji także o jej skutkach, w tym np. o uprawomocnieniu się wyroku, decydował w dosyć dowolny sposób pracownik sądu.

Dopóki zatem ustawodawca nie otworzy szerszej, uwzględniającej rozwój technologii, drogi wnoszenia pism procesowych, przesłanie pisma do sądu mailem

czy też za pośrednictwem platformy e-PUAP nie wywołuje skutków procesowych i nie wymaga podjęcia przez sąd czynności o charakterze faktycznym (wydrukowanie załącznika do maila) i procesowym (np. wezwania do podpisania wydruku, a szerzej – usunięcia jego braków formalnych jako pisma procesowego, którym nie jest). Strona powinna natomiast zostać poinformowana o bezskuteczności tej czynności (wniesienia „pisma” drogą mailową lub za pośrednictwem platformy e-PUAP) w trybie pozaprocessowym.

Na marginesie wskazać należy, że zażalenie skarżącej nie odniosłoby skutku nawet przy przyjęciu, że wydrukowanie przez pracownika sądu maila zawierającego skargę kasacyjną stanowi wniesienie pisma do sądu. Zarzuty zażalenia sformułowane zostały bowiem niejako obok problemu występującego w sprawie. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną jako wniesioną po upływie ustawowego terminu, mając na względzie datę doręczenia pełnomocnikowi powoda wzajemnego odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem oraz datę wniesienia skargi kasacyjnej (wykonania wydruku). Zażalenie natomiast zarzuca odrzucenie skargi bez wezwania pełnomocnika do jej podpisania.

Mając na uwadze przedstawione wyżej okoliczności, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz art. 355 w zw. z art. 391 § 1 zd. 1 w zw. z art. 386 § 3 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.